

judicis auxilio, separetur; et infra: *Qui in se-
lia monachus tali conjunctione sedatus, si co-
natus fuerit se defendere, et in hac pertinacia
duret, ab Ecclesia segregetur, donec revertatur
ad septa monasterii, et indictam ab Abbate
agat penitentiam.* Sane non aliis verbis solent
nova jura invaliditatem talis matrimonii no-
bis significare, ut videre licet in cap. ultimo,
Qui clerici vel voventes, cum similibus.

13. *Dubitatio, quando hæc voti solemnitas
inceperit, et an fuerit uniuersalis pro omni-
bus.—Responsio.*—Concludo igitur ante Inno-
centium etiam II, vel etiam ante Calixtum II,
fuisse vota solemnita religiosorum, quoad hanc
vim irritandi matrimonium postea contrac-
tum. Adhuc autem superest dubium, ex quo
tempore hoc incepit, et an, ex quo incepit,
fuerit hoc uniuersale in omnibus, qui tunc
reputabant veri monachi vel religiosi; an
vero fuerit in eis varietas, ita ut quidam so-
lemniter, alii simpliciter, et sine tali impedi-
mento irritante castitatem voverent. Et quoad
hæc duo puncta, quæ inter se sunt connexa,
est mihi res perplexa et dubia, propter varia
dicta Sanctorum. Nam, quod attinet ad prio-
rem quæstionem, juxta regulam Augustini,
24 cap., lib. 4 de Baptismo, videtur hic mos
reuoandus usque ad tempora Apostolorum:
*Nam quod uniuersa tenet Ecclesia, nec Conci-
liis institutum, sed semper retentum est, non
nisi Apostolica auctoritate traditum, rectis-
sime creditur.* At vero solemnitas hæc in nullo
Concilio inuenitur instituta, et ab uniuersa
Ecclesia est retenta; ergo signum est esse vel
divinam, vel saltem Apostolicam institutio-
nem. Minor quoad priorem partem constat ex
dictis; nam si in aliquo Concilio fuisset hoc
institutum, maxime in Romano, sub Inno-
centio II, quia in nullo alio ante illud Conci-
lium inuenitur hujus institutionis vestigium;
ostendimus autem institutionem hanc anti-
quiorum esse illo Concilio; ergo. Quoad alte-
ram vero partem, quod de facto hoc retinea-
tur a tota Ecclesia, constat ex usu, et ex defi-
nitione Concilii Tridentini, sess. 24, canon. 9.
Quamvis autem Augustinus dicat: *Sed semper
retentum est,* non videtur postulandum ut il-
lud semper, positive (ut sic dicam) probetur;
nam hoc nullum esset argumentum, sed esset
potius postulare expressam ostensionem to-
tius Apostolicæ traditionis; satis ergo est ne-
gative probare non inueniri initium talis in-
troductionis, ut inde intelligamus ad Aposto-
lorum tempora revocari; in præsentem autem
nullum tale initium inuenitur; nam, secluso

illo, de Innocentio II, in nullo alio Concilio
vel Pontifice cum fundamento sistere possu-
mus.

14. *Veterum Patrum testimonia.*—Accedit
præterea antiquissimos Patres indicare, suo
tempore jam fuisse talia matrimonia irrita.
Ex Græcis, Basilius, lib. de Vera virg., de fe-
minis, quæ post professionem virginittatis nu-
bere volunt: *Stupri* (inquit) *scelus honesto
conjugii nomine obtegere cupiunt,* et ideo me-
retices et adulteras eas appellat. *Nec solum*
(inquit) *a fœdere sponsi cœlestis, verum etiam
a legitimo mortalium toro alienæ prorsus de-
prehensæ sunt.* Ubi attente ponderandum est
verbum *alienæ prorsus,* nam profecto perinde
sonat ac inhables, et incapaces legitimi tori;
unde etiam addit, sicut qui primas nuptias
contraxit, non potest esse alterius sponsa et
uxor, etiamsi per nequitiam et libidinem ei se
conjungat, ita etiam virginem, semel Deo
consecratam ac desponsatam, non posse fieri
veram hominis uxorem; intellexit ergo tale
matrimonium validum non esse. Hinc idem
Basilius, in Constit. monast., cap. 21. profes-
sionem religiosam pactum cum Spiritu Sancto
appellat, et cum matrimonio comparat, et
non minorem obligationem inducere sentit.
In eadem sententia videtur Chrysostomus
esse, epist. 6 ad Theodorum, monachum lap-
sum, ubi sic inquit: *Angelorum semel soci-
tati vinctum, illam relinquere, aut uxoris la-
queis implicari, adulterii crimen incurrere est;
quamvis frequens hoc ipsum nuptias vocet, ego
tamen et adulterium, et adulterio pejus affirmo.*
Quod in ea epistola frequenter repetit, et inter
alia addit: *Nam si mulier proprii corporis
non habet potestatem, sed vir, multo magis hi,
qui Christo potius quam sibi vivunt, conditio-
nem corporis sui habere non possunt.* Eisdem
fere verbis testificatur Ambrosius ad virginem
lapsam, cap. 5: *Quæ se sponndit Christo* (in-
quit) *et sanctum velamen accepit, jam nupsit,
jam immortaliter juncta est viro, et jam si voluerit
nubere communi lege conjugii, adulterium per-
petrat, ancilla mortis efficitur.*

15. *Objectio.*—Dicet aliquis hujusmodi Pa-
trum sententias, de quocumque habente vo-
tum simplex castitatis dici potuisse: nam
etiam virgo, quæ simpliciter virginittatem vo-
vet, dicitur consecrata Christo, et potest diei
spirituale adulterium committere, si nubat:
nam, licet matrimonium validum sit, nihilo-
minus cum gravissimo peccato fit contra fidem
Christo datam. Et eadem ratione, usus seu
copula talis matrimonii, quatenus est contra

eamdem fidem, adulterium dici potest, non
per proprietatem, sed per translationem: quo
sensu loquuntur dicti Sancti, et ideo dicunt et
esse adulterium, et aliquid pejus adulterio;
est enim sacrilegium, quod ratione talis ma-
teriæ per metaphoram adulterium dicitur, et
secundum suam speciem pejus est proprio
adulterio. Hæc enim omnia vera esse possunt,
etiamsi matrimonium ratum sit, ut patet in
his qui solum simplex votum castitatis emise-
runt; nam etiam usus illius matrimonii, qua-
tenus ex voluntate habentis votum procedit,
illicitus est, et injuriosus Christo, et ita de illo
loquuntur prædicti Sancti. Et confirmatur rati-
one, in qua illi Patres fundantur; non enim
fundantur in aliqua lege ecclesiastica, sed in
ipsa desponsatione cum Christo, quam natura
sua facit votum castitatis; at ex illo capite
præcise non potest concludi matrimonium
postea secutum esse invalidum, licet sequatur
esse illicitum et sacrilegum; ergo credendum
est in illo tantum sensu fuisse illos Patres lo-
cutos. Denique hoc modo optime conciliantur
cum Augustino, lib. de Bono viduitatis, cap. 9
et 10, ubi ex professo probat matrimonium
ejus, qui virginittatem vovet, validum esse, et
reputat hoc ipsum argumentum sumptum ex
primo conjugio cum Christo. Alioquin (ait)
etiam non esset legitimum et verum conju-
gium spirituale cum Christo, si mulier nupta,
vivente viro, castitatem voveret, etiam de
consensu viri, quoniam secundæ nuptiæ non
sunt legitimæ, etiam de consensu conjugis.
Conciliantur ergo hi Patres, si Augustinus so-
lum loquatur de valore matrimonii, et quoad
hoc tantum velit esse efficacem illam ratio-
nem; alii vero Patres loquuntur de lapsu et
sacrilegio hujus matrimonii, quoad injuriam
tantum quæ per illud fit Christo.

16. *Responsio.*—Nihilominus interpretatio
illa, licet aliquorum verborum vim subter-
fugiat, si tamen omnia pensentur, non satis-
facit, nec sincere explicat mentem dictorum
Patrum. Nam D. Basilius, in verbis quæ cita-
vimus, plane significat inhabilitatem ad legi-
timum torum. Et inferius, in discursu libri,
aperte docet non solum peccare virginem,
quæ sic nupsit, quando contrahit, et quando
nubitur copula talis matrimonii, ipsam volendo
et procurando; sed etiam peccare alterum
qui cum illa contraxit, utendo tali matrimo-
nio, et retinendo alienam sponsam; sicut
peccat is, qui dimissam ab alio ducit, quam-
diu illam apud se retinet. Unde concludit:
Permitte, aut ad viventem virum remeare me-

*liorem factam mulierem, aut certe cum neque
vidua, neque uxor sit, pro remissione culpæ,
qua peccavit in virum, semper pœnas dabit.*
Hæc autem nec vere nec recte dicentur, nisi
tale matrimonium supponeretur esse nullum.
Chrysostomus autem et Ambrosius plane lo-
cuti sunt, et imitati Basilius. Deinde, quod hi
Patres non loquantur de voto simplici, nec ex
sola rei natura, fit optima conjectura ex ver-
bis Ambrosii: *Quæ se sponndit Christo, et sanc-
tum velamen accepit, jam nupsit, jam immortaliter
conjuncta est viro.* Non enim contentus fuit
sponsione, nec sine causa adjunxit *sanctum
velamen,* sed quia per eam cæremoniam ita
admittebatur jam tunc ab Ecclesia virginittatis
votum, ut persona redderetur inhabilis ad
matrimonium. Optimus vero locus ad hoc con-
firmandum est apud Basilius, epist. 4 ad
Amphiloch., can. 20, qui sic habet: *Quæcum-
que mulieres virginittatem professæ sunt, deinde
postea matrimonium maluerunt, non existimo
eas oportere condemnari; quæcumque enim di-
cit lex, iis dicit qui sunt sub lege; quæcumque
autem jugum Christi nondum subierunt, eæ nec
Domini leges norunt, quare sunt ab Ecclesia
cum omnibus suscipiendæ, et propter hoc ha-
bent remissionem ex fide in Christo; et omnino
quæ in catechumenica seu quæ initiatur vita
fiunt, in iudicium non vocantur. Clarum est
autem, quod eas Ecclesia non sine Baptismo
recipit, quare generationis privilegia sunt in
ipsis necessaria.* Ex quibus verbis ultimis
constat, licet in principio canonis de quibus-
cumque mulieribus sit sermo, Basilius ta-
men loqui de catechumenis, seu nondum bap-
tizatis, vel (ut Balsamon exponit) de hæreticis
non rite baptizatis.

17. *Baptismus non extinguit votum casti-
tatis antea factum.*—Tale votum in utroque
foro impedit matrimonium, et ejus usum.—
De his ergo ait Basilius, licet castitatem vove-
rint, si postea nubant, matrimonium esse va-
lidum; constat autem votum illud esse vali-
dum et simplex; ergo supponit Basilius, tale
votum natura sua non impedire valorem ma-
trimonii; non potuit autem sentire, quin im-
pediat ne licite fiat a nondum baptizatis, sed
catechumenis; ergo, cum in hoc constituat
differentiam inter virginem baptizatam, vel
non baptizatam, sentit in baptizata habere
posse aliquam conditionem, ratione ejus ta-
lem habeat effectum. Quæ autem sit hæc con-
ditio, indicat per eam rationem, quod non-
dum baptizatus, nondum etiam est legi sub-
ditus. Significat enim fuisse tunc in Ecclesia

aliquam legem inhabilitantem virginem professam ad matrimonium; quæ lex non comprehendebat catechumenam, quia nondumerat subdita *legi Domini*, per quam intelligit totam legem positivam ecclesiasticam, quæ Domini dicitur, quia per potestatem a Domino data est; nam legibus divinis fidei et sacramentorum bene obligatur quis ante Baptismum. Et eadem ratione significat, licet peccet talis virgo catechumena nubendo, Ecclesiam non judicare de illo peccato, quia non est commissum a persona sibi subdita, et quia (secluso obice) plene remittitur cum aliis per Baptismum. Quod intelligo quantum ad culpam quæ committitur ante Baptismum; nam si talis femina post receptum Baptismum petat debitum, committet sine dubio culpam, de qua judicare poterit Ecclesia, saltem in sacramentali iudicio confessionis; quamvis enim Baptismus remittat omnem culpam et poenam, non tollit obligationem prioris voti, quæ de se perpetua est, et de meliori bono. Votum autem castitatis emissum ante Baptismum, sicut obligat ad non contrahendum matrimonium, ita etiam, post illud peccaminose contractum, obligat ad non petendum debitum, quia hæc obligatio non est ex aliqua lege Ecclesiæ, sed ex natura talis voti, quod in omni statu obligat ad servandam continentiam, quantum sine injuria alterius possibile est. Hæc igitur obligatio etiam post Baptismum manet, quia Baptismus (ut dixi) non extinguit votum; qui ergo post Baptismum petit debitum, habens tale votum, jam committit actuale peccatum intra Ecclesiam, quod peccatum sine dubio est materia iudicii poenitentiae, quamvis in exteriori foro de illa non iudicet Ecclesia, quia res est occulta. Unde infero, si talis virgo catechumena ante Baptismum non contrahat, etiam post Baptismum licite contrahere non posse, quia eodem modo impeditur obligatione voti propter rationem factam; unde, si contrahat, iudicabitur per Ecclesiam de tali delicto, saltem in iudicio confessionis, propter eandem rationem.

18. *Non incurreret poenam a jure latam contrahens cum voto post baptismum.* — De iudicio autem externo ecclesiastico dubitari potest, an tale votum sit impedimentum, saltem impediens, in hoc foro, quod est alterius considerationis. Videtur tamen debere impediri, si de illo constet sufficienter in foro Ecclesiæ, quia hoc non est impedimentum jure positivo introductum, sed ex natura rei; et ideo si de illo constet Ecclesiæ, non video

cur non possit et debeat non admittere ad matrimonium, eum qui tale habet impedimentum. Imo etiam existimo posse cogere, vel sub censura obligare hujusmodi jam baptizatum, ne matrimonium contrahat; sicut potest obligare baptizatum ut solvat homini promissum vel debitum quod ante Baptismum contraxit, si alioquin tale debitum ratione iuramenti vel alio titulo ad forum Ecclesiæ pertineat. Quanquam verisimile sit, si aliqua poena nunc esset a jure lata contra eos, qui contrahunt matrimonium cum voto simplici castitatis, illam non incurri in eo casu, in quo votum factum fuit ante Baptismum, licet matrimonium sit factum post Baptismum, quia canonones, qui nunc sunt, videntur loqui cum his qui ordinario modo votum intra Ecclesiam emisissent; nos autem loquimur de coactione, quæ per hominem fieri potest in casu illo particulari, quem fortasse lex non consideravit: sed de hoc alias.

19. *Objectio. — Dissolvitur.* — Dices: professio religionis extinguit vota simplicia, quæ præcesserunt; ergo Baptismus extinguit votum castitatis, quod præcessit. Patet consequentia, quia non minor vitæ mutatio fit in Baptismo quam in professione religionis, servata proportione, nam etiam est quædam civilis mors, per quam Christo consepelitur. Respondetur negando consequentiam, primo, quia, ut supra dixi, ille effectus professionis forte non est ex natura rei, sed ex aliqua lege, vel consuetudine ecclesiastica, quæ non potest in Baptismo allegari; vel etiam est per quamdam commutationem, quæ in Baptismo etiam locum non habet, quia Baptismus non est opus supererogationis, sicut professio religiosa, sed est opus præcepti. Item, quia Baptismus non constituit hominem in statu perfectionis, nec per se obligat ad consilia, et ideo non excludit, sed optime admittit talem obligationem, si supponatur; professio autem religiosa secum affert sufficientem obligationem consiliorum et perfectionum, et ideo merito extinguit præcedentes obligationes. Itaque, certum est votum castitatis, etiamsi ante Baptismum sit factum, esse post Baptismum impedimentum ad contrahendum matrimonium, quamvis esse non possit impedimentum dirimens, saltem juxta leges Ecclesiæ hactenus datas, et quæ, moraliter loquendo, dari possunt. Intellexit ergo Basilius esse in Ecclesia aliud votum castitatis proprium Baptizatorum, quod non solum impediatur, sed etiam dirimat subsequens matrimonium, idque non ex natura voti, nam

hæc eadem est in baptizato, et non baptizato, sed ex lege Ecclesiæ, quæ habet vim circa votum personæ baptizatae, et non ante Baptismum. Quam legem indicavit idem Basilius, in eadem epist., can. 18 et 19 proxime præcedentibus, quod paulo inferius ostendimus.

20. Ex his ergo videtur satis convinci, tempore horum Patrum fuisse jam in Ecclesia usum voti castitatis dirimentis matrimonium subsequens; et consequenter videtur reducendus hic usus usque ad tempora Apostolorum, quia tempus, quod intercessit, non est longum, ut possimus cum fundamento dicere, in aliquo intermedio tempore incepisse. Præsertim quia Patres ibi videntur de ea consuetudine loqui tanquam de re antiqua. Item, quia monachorum professio a tempore Apostolorum existit, ut ex Dionysio, de Eccles. hierare., liquet; eos autem profiteri continentiam hujusmodi sentit Basilius, d. can. decimo nono, quamvis addat implicite profiteri eam, seu vovere, quia fortasse illam non exprimebant voce, quod etiam nunc in aliquibus religionibus servari supra notavimus; nihilominus hæc fuit semper principalis eorum professio. Adeo ut Chrysostomus, lib. 3 Adversus vituperat. vit. Monast., parum a medio, dicat hanc fere solam esse differentiam inter utramque vitam, scilicet secularium et monachorum, quod illi quidem matrimonii se vinculis constringunt, hi vero his liberi perdurant. Consecratio autem sacrarum virginum etiam fuit antiquissima, et a tempore Apostolorum, ut supra monstratum est; per illam autem solitas fieri inhabiles ad matrimonium, censent prædicti Patres. Hoc ergo modo videtur solemnitas hæc per traditionem reduci usque ad tempora Apostolorum.

21. *Confirmatur ex Conciliis.* — Unde etiam videtur consequens ut omnibus temporibus habuerit hoc votum monachorum vel monialium, et in universum religiosorum, hanc efficaciam, seu proprietatem in universa Ecclesia; quanquam enim semper fuerit usus voti simplicis castitatis, quod private fit, et sine ulla traditione quæ ab Ecclesia acceptetur, et ideo non inhabilitet ad matrimonium, quæ omnia in superioribus ostensa sunt; nihilominus, loquendo de voto castitatis religiosæ, quod publice fit, et auctoritate Ecclesiæ acceptatur, non possumus cum fundamento illi tribuere hunc effectum, magis in una parte Ecclesiæ quam in alia, tum quia nulla est major ratio; tum etiam quia habemus Patres,

tam Græcos quam Latinos, qui de toto orbe testificantur, et Concilia omnium provinciarum, quæ idem rei testimonium præbent; ex Hispania antiquissimum Concilium Illibertinum, can. 13, ubi virgines, quæ se Deo dedicaverunt, si lapsæ sint, privantur communione, etiam in fine mortis, nisi et poenitentiam agant, et perpetuo abstineant. Item Concilium Toletanum I, can. 16, ubi devotam (ita enim sanctimoniam appellat), si maritum acceperit, jubet non admitti ad poenitentiam, nisi vivente marito caste vivere cœperit; quæ conditio impossibilis esset si matrimonium fuisset validum; et ex Concilio sub Martino, Bracharensi Episcopo, cap. 30, quod citat Gratianus, in cap. *De filia*, 27, quæst. 1. Ex Africa induci eodem modo potest Concilium Carthaginense IV, can. 104. Ex Gallia, Concilium Turonicum I, can. 6, et latius in Concilio Turonensi II, can. 21, ubi rescriptum Innocentii ad Victricium refertur cum aliis Conciliorum decretis. Ex Germania habemus Concilium Coloniense, tempore Caroli III, can. 6, ubi tale matrimonium adulterium vocatur, et de sic contrahentibus dicitur: *Nulla spes veniæ eis reservatur, nisi cum adulterium separatione sanaverint*; quæ verba generaliter dicuntur de incestuosis conjunctionibus; tamen quod sub ea voce has etiam nuptias comprehendat, constat ex fine capituli, ubi etiam adducit canonem Concilii Illibertini supra citati; et Patres supra allegati hanc conjunctionem sacrarum virginum incestum appellant; et Concilium Triburiense, cap. 23, can. *Si quis sacrum*, 27, quæst. 1; et Hieronym., quem citat Gratianus, cap. ult., distinct. 27. Quæ vox nullitatem matrimonii etiam indicat. In quo etiam expendo, Concilium, in dicto capite, solam separationem pro remedio constituere ad veniam consequendam, quæ separatio in aliis incestuosis nuptiis proprie dictis totalis esse debet, ut constat, id est, tanquam a conjunctione quæ nullo vero vinculo fundatur; talis ergo in præsentis causa postulatur. Denique idem Concilium ad hoc adducit, et ita interpretatur cap. 16 Concilii Chalcedonensis, ubi hæc nuptiæ directe prohibentur, et licet non addatur verbum *irritans*, tamen Concilium sentit hunc fuisse sensum illius legis, et nonnullum indicium est, quia excommunicari præcipitur virgo Deo consecrata, quæ nupserit, nam ea excommunicatio eo videtur tendere, ut separetur. Denique idem habetur ex Concilio Moguntiacensi, tempore Arnulphi imperatoris, cap. 26, ubi etiam Conci-